

SISÄLLYSLUETTELO

LYHENTEET	XVII
1 JOHDANTO	1
1.1 Aluksi.....	1
1.2 Seksuaalirikoksia koskevien rangaistussäännösten kehitys.....	4
1.3 Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset.....	7
1.4 Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten piirteitä	9
1.5 Keskeiset toimijat lapsiin kohdistuvien hyväksikäyttörikosten selvittelyssä	12
1.6 Tässä kirjassa käsiteltävät kysymykset.....	14
2 KESKEISIMMÄT MUUTOKSET RANGAISTUSSÄÄNNÖKSISSÄ	15
2.1 Muutoksen taustalla olevat yleisemmät syyt.....	15
2.2 Rangaistussäännösten muutosten taustalla olevat syyt	16
2.3 Rangaistussäännöksiin tehdyt muutokset.....	21
2.3.1 Aluksi	21
2.3.2 Uudet rikosnimikkeet	22
2.3.3 Sukupuoliyhteyden käsittävät teot omiin rangaistussäännöksiin	23
2.3.4 Määritelmäsäännös.....	23
2.3.5 Nuorten keskinäisiä suhteita koskeva rajoitussäännös....	24
2.3.6 Uusia rangaistussäännöksiä.....	25
2.3.6.1 Lapsenraiskaus ja törkeä lapsenraiskaus.....	25
2.3.6.2 Seksuaalinen kajoaminen lapseen ja törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen.....	25
2.3.6.3 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.....	26
2.3.6.4 Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen ja hallussapito.....	27
2.4 Seksuaalirikoksia koskeva sääntely Ruotsissa.....	27
2.4.1 Aluksi	27
2.4.2 Sääntely Ruotsissa.....	28
2.4.2.1 Yleiset seksuaalirikokset	28
2.4.2.2 Sukupuoliyhteys lapsen kanssa.....	29
2.4.2.3 Muut lapseen kohdistuvat hyväksikäyttöteot	32
2.4.2.4 Tietoisuus lapsen iästä.....	34

3	LAPSIIN KOHDISTUVAT SEKSUAALIRIKOKSET JA SOVELLETTAVAN LAIN VALINTA	35
3.1	Uudet rikossäännökset.....	35
3.2	Aikaisemmin voimassa olleet rangaistussäännökset.....	37
3.3	Lähtökohta sovellettavan lain valinnassa.....	43
3.4	Rikoksen yksiköinti seksuaalirikoksissa.....	44
3.4.1	Lähtökohtia.....	44
3.4.2	Yksi tekijä ja useita uhreja.....	46
3.4.3	Yksi tekijä ja useita yhteen uhriin kohdistuvia tekoja	48
3.4.4	Useita tekijöitä ja yksi uhri	52
3.4.5	Lapsenraiskauksen yksiköinti.....	54
3.5	Pitkäkestoiset rikokset ja tekoon sovellettava laki	54
3.5.1	Lähtökohta.....	54
3.5.2	Johtopäätökset	58
3.6	Sovellettavan lain valintaa koskevat tilanteet muuttuneiden lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten kohdalla.....	60
3.6.1	Sukupuoliyhteyden määrittelyssä tapahtuneet muutokset 60	
3.6.2	Lapsenraiskaus.....	61
3.6.3	Muut seksuaaliset teot.....	65
3.6.4	Eräitä esimerkkejä mahdollisista soveltamistilanteista lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa	65
3.6.5	Syyteoikeutta ja toimenpiteistä luopumista koskevat muutokset.....	69
3.7	Vanhentuminen	71
4	RIKOKSEN TEKOPAIKKA	75
4.1	Aluksi.....	75
4.2	Rikoksen tekopaikan määrittelyn lähtökohtia.....	76
4.3	Rikoksen tekopaikka lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa....	79
4.4	RL 20:19–21:n mukaiset lapsen kohdistuvat teot ja rikoksen tekopaikka	80
4.5	Muut RL 20 luvun mukaiset lapsen kohdistuvat rikokset ja rikoksen tekopaikka.....	83
4.6	Johtopäätökset	87
5	LAIN SOVELTAMISEN KANNALTA KESKEISET MÄÄRITELMÄT	89
5.1	Aluksi.....	89
5.2	Lasta seksuaalisesti esittävä kuva tai kuvatalenne.....	90
5.3	Seksuaalinen teko ja sukupuoliyhteys	93

5.4	Määritelmäsäännöksen tarkoittama sukupuoliyhteys	94
5.4.1	Sukupuoliyhteyden täyttävät toimet.....	94
5.4.2	Milloin tunkeutuminen on edennyt sukupuoliyhteyteen saakka?	98
5.4.3	Milloin sukuelimen tai peräaukon koskeminen on sukupuoliyhteys?	102
5.5	Määritelmäsäännöksen tarkoittama seksuaalinen teko.....	103
5.5.1	Aluksi	103
5.5.2	Mitkä teot voivat olla seksuaalisia tekoja?.....	104
5.5.3	Johtopäätöksiä.....	109
5.5.4	Kulttuuriset tekijät ja seksuaalisen teon arviointi	111
5.6	Määritelmäsäännöksen tulkinnan vaikeus	113
6	LAPSENRAISKAUS JA TÖRKEÄ LAPSENRAISKAUS.....	115
6.1	Aluksi.....	115
6.2	Lapsenraiskaus	116
6.2.1	Rikossäännös	116
6.2.2	Lapsen ikä	120
6.2.3	Tekijän ikä ja sen merkitys	125
6.2.3.1	Rikosoikeudellinen vastuukä.....	125
6.2.3.2	Tekijä alle 16-vuotias ja teon kohde tätä vanhempi.....	125
6.2.3.3	Tekijä alle 16-vuotias ja teon kohde alle 16-vuotias	126
6.2.4	Oikeuskäytäntöä lapsiin kohdistuneista sukupuoliyhteyksistä	127
6.3	Törkeä lapsenraiskaus.....	132
6.3.1	Vakavan väkivallan käyttäminen tai sellaisella uhkaaminen	133
6.3.2	Vaikean ruumiinvamman, vakavan sairauden tai hengenvaarallisen tilan aiheuttaminen	138
6.3.3	Rikoksen tekee useampi kuin yksi henkilö	142
6.3.4	Rikoksella aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä	143
6.3.5	Lapsenraiskaus tehdään erityisen raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla	147
6.3.6	Rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapsen iän tai kehitystason vuoksi.....	152
6.3.7	Lapsen tekijää kohtaan tuntema erityinen luottamus tai erityisen riippuvainen asema.....	155
6.4	Kokonaistörkeysvaatimus	157
6.5	Yhteenveto.....	159

7	SEKSUAALINEN KAJOAMINEN LAPSEEN	161
7.1	Rangaistussäännöksen soveltamisen keskeiset lähtökohdat	162
7.1.1	Säännöksen keskeinen sisältö	162
7.1.2	On omiaan -kriteeri	163
7.1.3	Tietoisuus lapsen iästä	165
7.2	Tunnusmerkistön täyttävät teot	168
7.2.1	Seksin ehdottelu	170
7.2.2	Seksin ehdottelun suhde groomingiin	174
7.2.3	Etäyhteys ja seksuaalinen hyväksikäyttö	176
7.2.4	"Lähentely"	178
7.2.5	Lapsen riisuutumisen seuraaminen ja rajanveto RL 20:22:ään	179
7.2.6	Lapsen koskettelu	184
7.2.7	Sukupuoliyhdyntä katselu	191
7.3	Tekijän ikä ja sen merkitys	193
7.3.1	Rikosoikeudellinen vastuuikä	193
7.3.2	Tekijä alle 16-vuotias ja teon kohde tätä vanhempi	194
7.3.3	Tekijä alle 16-vuotias ja teon kohde alle 16-vuotias	195
7.4	Rajoitussäännöksen soveltamisala	196
7.5	Hyväksikäyttö erilaisissa yhteisöissä	203
7.6	Lainkonkurrenssi	206
8	TÖRKEÄ SEKSUAALINEN KAJOAMINEN LAPSEEN	209
8.1	Ankaroittamisperusteet	210
8.1.1	Vakava henkilöön kohdistuva väkivalta tai sillä uhkaaminen	210
8.1.2	Erytisen tuntuva henkinen tai ruumiillinen kärsimys taikka erityinen nöyryyttävyys	212
8.1.3	Lapsen ikä	218
8.1.4	Lapsen tekijää kohtaan tuntema erityinen luottamus	221
8.2	Kokonaistörkeysvaatimus	224
9	YRITYKSEN RANGAISTAVUUS JA SUHDE VALMISTELUUN	227
9.1	Yritys	227
9.2	Lapsenraiskauksen ja lapseen kohdistuvan seksuaalisen kajoamisen yritys	228
9.2.1	Aluksi	228
9.2.2	Yritystä koskevat oikeusohjeet	229
9.2.3	Johtopäätökset esimerkkitaipauksesta	235
9.3	Grooming	237

9.4	Muiden lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten yritys.....	241
9.4.1	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen yritys	241
9.4.2	Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta koskevan rikoksen yritys	243
9.4.3	Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamisen yritys	246
9.5	Yhteenveto rangaistavasta yrityksestä	247
10	MUUT LAPSIIN KOHDISTUVAT SEKSUAALIRIKOKSET	249
10.1	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.....	249
10.2	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	252
10.2.1	Aluksi	252
10.2.2	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä koskeva rangaistussäännös	254
10.2.3	Minkälainen kuva tai kuvatallenne tulee kysymykseen?	256
10.2.4	Erilaiset tekotavat	258
10.2.5	Kuvatallenteen todellisuuspohjaisuus ja todenmukaisuus	260
10.2.6	Konkurrenssikysymykset	262
10.3	Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	263
10.4	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito	267
10.5	Sukupuolisiveellisyden julkinen loukkaaminen.....	273
10.6	Sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken	274
10.7	Lopuksi	276
11	RANGAISTUS- JA VAHINGONKORVAUSKÄYTÄNTÖ	279
11.1	Rangaistuskäytäntö	279
11.2	Rangaistuksen määräämistä ja mittaamista koskevat säännökset.....	281
11.2.1	Rangaistuskäytännön yhtenäisyys	281
11.2.2	Tyypitapausten ja niitä vastaavien rangaistusten määrittely	283
11.2.3	Korkeimman oikeuden rooli rangaistuskäytännön muodostumisessa.....	284
11.3	Rangaistuskäytäntö lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa	285
11.3.1	Korkeimman oikeuden ratkaisuja.....	285
11.3.1.1	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (nyk. seksuaalinen kajoaminen lapseen tai lapsenraiskaus).....	286
11.3.1.2	Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (nyk. törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen).....	291

	11.3.1.3	Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (nyk. lapsenraiskaus tai törkeä lapsenraiskaus).....	292
	11.3.1.4	Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta	295
	11.3.2	Tyypitapausluokitteluja ja arvioita uudesta rangaistustasosta	295
11.4		Vahingonkorvaukset	299
	11.4.1	Erlaiset korvauslajit	299
	11.4.2	Aineeton henkilövahinko	300
	11.4.3	Tilapäinen haitta.....	302
	11.4.4	Tilapäinen psyykinen haitta.....	303
	11.4.5	Kärsimys.....	307
11.5		Lopuksi	311
12		MENETTÄMISSEURAAMUKSET	313
	12.1	Oikeusohjeet	313
	12.2	Menettämisseuraamukset lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa	314
	12.2.1	Lapsenraiskauksessa tai lapsen kohdistuvassa seksuaalisessa kajoamisessa käytetyt välineet.....	314
	12.2.2	Kuvaamisessa ja lasta seksuaalisesti esittävän materiaalin valmistamisessa käytetyt välineet.....	315
	12.2.3	Lasta seksuaalisesti esittävät kuvat.....	317
13		ERÄITÄ PROSESSUAALISIA KYSYMYKSIÄ	321
	13.1	Todistelulle asetettavat lähtökohtaiset vaatimukset	321
	13.1.1	Lapsen kuuleminen.....	324
	13.1.2	Lapsen henkilökohtainen kuuleminen oikeudenkäynnissä	327
	13.1.3	Kuulopuhetodistelu	330
	13.2	Näytön arviointi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa	332
	13.3	Vastaajan oikeus avustajaan ja kysymysten esittämiseen asianomistajan kertomuksen johdosta	338
	13.3.1	Vastaajan oikeus avustajaan.....	338
	13.3.2	Rikoksesta epäillyn oikeus avustajaan ja epäillyn mahdollisuus kyselyoikeuden käyttämiseen	341
	13.4	Lapsen edustaminen prosessissa.....	342
	13.4.1	Lähtökohta.....	342
	13.4.2	Lapsen puhevallan käyttö.....	343
	13.4.3	Lapsen puhevallan käyttö intressiristiriitilanteessa.....	343
	13.4.4	Oikeudenkäyntiasiamies.....	347

14	LASTENSUOJELULAIN MUKAINEN ILMOITUSVELVOLLISUUS	349
14.1	Aluksi.....	349
14.2	Ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevat henkilöt	350
14.3	Ilmoitusvelvollisuuden laukaisevat tekijät.....	351
14.4	Milloin ilmoitusvelvollisuutta koskeva syytä epäillä -kynnys ylittyy?.....	353
14.5	Ohjeistuksen tarpeellisuus	357
15	LOPUKSI	359
	LÄHTEET	363
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	371
	ASIAHAKEMISTO	375